

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Appendix. Libri Origeni falso vel dubitanter adscripti

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

quod ad Corinthios scribitur: *Ecclesia Dei qua est Corinthi, cum omnibus qui invocant eam, dixisse me ad diversitatem Ecclesie, & eorum qui invocant nomen Domini.* Commentarios in priorem ad Theſſalonicenſes Epistolam in Opere contra Celsum, libro secundo laudato reperis. Denique expositionem aliquam in Apocalypſim meditabatur, cum Mattheum explicaret: de Eracone quippe illo septem capitibus, & decem cornibus instructo agens, ita scribit Tractat. 30. *Exponetur autem tempore suo in Revelatione Iohannis: & mox: Has autem principales expositiones atque probationes oportet fieri, cum ipse liber (Apocalypſeos) propoſitus fuerit nobis ad exponendum.*

IV. Ceterum magna in distinguendis Origenis Homiliis adhibenda dijudicatio est; alias enim meditate conscriptas edidit, alias ex tempore recitavit. Longe levior, me iudice, harum auctoritas; gravior illarum existimatio. Quidquid extemporalium Homiliarum superest, post sexagesimum aetatis suae annum pronuntiavit Origenes; actuarii ex ambone recitatas exceperunt: quod haecenus fieri prohibuerat. Alias variis temporibus accuravit. Quod si haec perpexisset Erasmus, minime profecto id ipsi de Homiliis Origenis generatim agentis excidisset: *Eas conciones non ipse scripsit, sed à notarijs excipi passus est, quod tamen negant tuum esse passum ante annum, ut ante dictum est, sexagesimum.* Quasi nullas cogitate conscripserit Homiliae Origenes, sed omnes ex tempore profuderit. Homiliae in Lucant, teste Hieronymo in Prologo suae interpretationis, foetus est juvenilis aetatis, & in otio quidem ac secreto conceptus, ut in publicum deinde ederetur. Continuatam ergo illic Lucae expositionem animadvertas, praeterquam in sex postremis Homilijs, quae ex ampliori numero videntur excerptae. Prioribus illis triginta tribus similes sunt Homiliae in Psalmos 36, 37, & 38, & duae in Canticum, & novem in Iudices. Extemporales autem Homiliae, quoniam juxta Episcopi praescriptum, & designatum ab eo argumentum ac Scripturae locum pronuntiabantur, ideoque certum hunc ordinem nequam tenent; sed in eandem saepe pericopam geminatae reperiuntur, praetermissis totis capitibus, diligenti cateroquin observatione, & explicatione dignis. Hujus generis videntur esse superstites in quatuor priores Pentateuchi libros Homiliae; & quae in librum Iosue extant, quas, ut ait Rufinus Interpres in Prologo, *ex tempore in Ecclesia peroravit Adamantius senex.* Hujus quoque generis esse videtur unica illa in 1. Reg. cap. 1, & 2. & alia de Engastrimytho, quam primus edidit Leo Allatius, & quae super sunt in Isaiam, in Ieremiam, & in Ezechielem. Haec autem subinde à studiosis juxta scripturae ordinem collectae & dispositae sunt. Atque haec nos magna verisimilitudine ducti conjectamus, non praefraete asserimus.

APPENDIX

LIBRI ORIGENI FALSO, VEL DUBITANTER ADSRIPTI.

I. Unde factum sit ut Origenis nomen pleraque sibi scriptiones falso asserverint, aperitur.
II. De tribus libris in Job, deque vetusto ipsorum interprete. III. De posteriore in Job commentario. IV. De commentario in Marcum, V. Homiliae in diversas. VI. Homilia quae in Codice Vaticano inscribitur, *τὸ πρῶτον ἀδελφῶν*; VII. Scholae in Oratorem Dominicam, & Cantica B. Virginis, Zachariae, & Symeonis. VIII. De lamento Origenis, IX. Dialogo de orthodoxa fide, X. alio quodam vetusto Dialogo, XI. libellis De haeresibus, XII. De singularitate Clericorum, XIII. De Astrolabis, & De breviario, & Sermones De catechesi.

I. **D**EMONSTRAVIMVS libri secundi quarto capite magnum aliquando in Ecclesia & illustre fuisse Origenis nomen; eoque etiam ex adversariorum contentionibus & convitiis, quod fere alias usuvenire solet, illustrius evasisse. Hinc factum est ut ab incertis & ignotis auctoribus profectae lucubrationes nonnullae, sic tamquam projecti infantes, clarum Origenis nomen sibi libenter asciverint; nonnumquam etiam operibus suis metuentes Scriptores subdoli, eminentium hunc praetextentes titulum, Adamantij famam veluti furto subripuerint; biblioplae etiam mercibus suis venditandis emtorem hiantem fucata hac inscriptione induxerint. Has quidem ob causas aliquando contigisse reor, ut in Origenis familiam spurij transferint libri; at frequentius etiam idem evenisse puto vel ex librariorum oscitantia, nomina nominibus commutantium; vel ex Criticorum audacia, quidvis sibi licere in literis putantium. Huc accessit quod

A quod plurimas Origenis scriptiones studiose abolerentibus ipsius adversariis & defensoribus; his quidem ut ejus errores, illis ut præclara eius opera invidiose celarent; multas vice versa lucubrations utrique paribus de causis nomini ipsius subdiderunt. Nos vero postquam Origenianorum scriptorum examen semel suscepimus, ad nostram pertinere duximus curam, suos ei fœtus legitimos restituere, quod hæcenus fecimus; supposititios vero ex ejus familia segregare, quod Appendice ista facturi sumus.

II. In Latina Origenis editione duplex genus Commentariorum in librum Job reperitur. Prius in tres discretum est libros, & duo priora Iobi capita cum tertij portione complectitur, ab incerto Interprete Latinitate redditum: posterius totum persequitur Iobi librum, & brevibus Commentariolis (Scholia prope dixeris) exponit, & Ioachim Peironium interpretem habet. Spurium utrumque opus, & emendatum Origenis nomen falso jactans. Prioris certe stilus Origeniani dissimilis est; creber quippe artis oratoriae figuris; quales in Tomis nullas admittit Origenes, non multas in Homiliis. Discrepat quoque sententiis: nam libr. 2. Christum ait prædicasse tribus annis & dimidio; cum Origenes libr. 4. *ὅτι ἀπὸ τριῶν*, cap. 1. & Homil. 32. in Luc. anno duntaxat uno cum aliquot mensibus id muneris Christum obiisse dicat. Post Ariana hæreseos exortum prodidisse, & ab Ariano quidem fuisse scriptum manifeste hæc evincunt: *Tria cornua fecit Diabolus in typum atque figuram trionymia illius sectæ, triamque Deorum hæresis, quæ universum orbem terra in modum tenebrarum replevit, quæ Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum aliquando tanquam tres colit, nonnumquam unum adorat, quemadmodum Grecorum lingua memoratur, Triada, vel Homusion. Istam Cergo Trinitatis sectam, & hæresim atque infidelitatem jam olim de longe designans versatissimus ille Diabolus tria cornua misit ad Job depradandum. Sic namque etiam nunc memorata trionymia hæresis præsertimpradatur atque expugnat Ecclesiam.* Luciani martyris cum laude meminit, Origenis temporibus multo recentioris: *Ita consummatus est, inquit, beatus atque gloriosus Lucianus, lucidus vita, lucidus & fide, lucidus etiam tolerantie consummatione. Ob hoc enim Lucianus cognominatus est, tanquam lucidus, aut proprio lumine sibi fulgens, aut alij lucens. Hic namque beatus duodecim diebus supra testas politus extensus, tritidecima die est consummatus, alijque innumeri sancti Martyres eodem modo mortem transientes consummati sunt.* Ex quibus conjectura ducor ad suspicandum operis huius auctorem ex eo esse genere Arianorum, qui Luciani discipulos sese profitebantur, & Lucianistæ dici amabant. De his ita Epiphanius Hæc. 76. cap. 3. *οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἀπειρωτοῦ τοῦ κατὰ δούκιαν τὴν καὶ ἰωαννῆος ἀποβύσαντος ἡεσθησαν, καὶ ἰωαννῆος ἀπὸ ἀσκήτου τοῦ κατὰ σοφιστῶν ὄντος ἐκτιθέμενοι τὴν ἐν τῷ δουκίῳ τὴν ἐν τῷ μαρτυρικῷ καὶ τῷ μαρτυρικῷ καὶ τῷ μαρτυρικῷ.* Alij enim ex Arianis, ipsi qui à Luciano & Origene doctrinam suam acceperant, conjuncti Asterio cuidam de grege Sophistarum, qui in Persecutione Maximiani à fide defecerat. Quapropter Ariani deinde Lucianistæ nuncupati sunt, ut apparet ex Mario Victorino libr. 1. adv. Arianos. Qui autem Coluthiani appellabantur, non à Luciano illo traxerunt nomen, ut opinati sunt quidam, sed à Colutho Hæresiarcha Arij socio, cujus meminit Epiphanius Hæc. 69. cap. 2. Distinguantur porro hi Lucianistæ ab aliis Lucianistis, Luciani cujusdam antiquioris & Marcionistæ discipulis, cujus hæresim Epiphanius persequitur. Scriptorem trium librorum in Iobum, Latinum existimat Erasmus, eumque esse Maximinum hariolatur, cujus extant Disputationes cum Augustino: *Fuisse Latine nam, inquit, imprimis ipse operis gustus indicat: vix enim quisquam ita commode vertit Græcæ, ut oratio Latina non sapiat alicubi suam originem. Interpretatur interdum Græcas voces, sed ita ut Latinum agnoscat: veluti quum docet nos quid & qualis sit adamantus.* Sic se habet ille locus: *Adamantus interpretatur in Græca lingua, indomabilis, inflexibilis, inalterabilis, &c.* Addere poterat & alterum supra à nobis depromptum, quo ludit in voce *Lucianus*, eumque à luce dictum scribit. Erasmo assensu sunt Robertus Cocus in Censura, & Edmundus Albertinus in Opere De Sacra-

D *ἰσχυρὸν δὲ τὸ πρὸς τὸν δουκίαν τὴν καὶ ἰωαννῆος ἀποβύσαντος ἡεσθησαν, καὶ ἰωαννῆος ἀπὸ ἀσκήτου τοῦ κατὰ σοφιστῶν ὄντος ἐκτιθέμενοι τὴν ἐν τῷ δουκίῳ τὴν ἐν τῷ μαρτυρικῷ καὶ τῷ μαρτυρικῷ καὶ τῷ μαρτυρικῷ.* Alij enim ex Arianis, ipsi qui à Luciano & Origene doctrinam suam acceperant, conjuncti Asterio cuidam de grege Sophistarum, qui in Persecutione Maximiani à fide defecerat. Quapropter Ariani deinde Lucianistæ nuncupati sunt, ut apparet ex Mario Victorino libr. 1. adv. Arianos. Qui autem Coluthiani appellabantur, non à Luciano illo traxerunt nomen, ut opinati sunt quidam, sed à Colutho Hæresiarcha Arij socio, cujus meminit Epiphanius Hæc. 69. cap. 2. Distinguantur porro hi Lucianistæ ab aliis Lucianistis, Luciani cujusdam antiquioris & Marcionistæ discipulis, cujus hæresim Epiphanius persequitur. Scriptorem trium librorum in Iobum, Latinum existimat Erasmus, eumque esse Maximinum hariolatur, cujus extant Disputationes cum Augustino: *Fuisse Latine nam, inquit, imprimis ipse operis gustus indicat: vix enim quisquam ita commode vertit Græcæ, ut oratio Latina non sapiat alicubi suam originem. Interpretatur interdum Græcas voces, sed ita ut Latinum agnoscat: veluti quum docet nos quid & qualis sit adamantus.* Sic se habet ille locus: *Adamantus interpretatur in Græca lingua, indomabilis, inflexibilis, inalterabilis, &c.* Addere poterat & alterum supra à nobis depromptum, quo ludit in voce *Lucianus*, eumque à luce dictum scribit. Erasmo assensu sunt Robertus Cocus in Censura, & Edmundus Albertinus in Opere De Sacra-

E *Lib. 2. in Evange. s. s. Origenis, cap. 1.* mento Eucharistia. Sed quis nescit Interpretum audaciam, auctorum sermonibus sua commenta interponere amantium? Græcum esse scriptorem probat Interpretis Prologus, quo librum hunc aliquos ante se Latine vertisse tradit. Prologum à libris suppositum divinavit Erasmus, nullis, vel levibus argumentis; repugnante etiam stili utriusque congruentia. Effrænis profecto, iterum dico, & projecta Erasmi temeritas, veterum Patrum scripta inanibus suis conjecturis ita permiscens, ut nisi contraivissent posteriorum Theologorum studia, vix certum aliquid de adolescentis Ecclesie doctrina statuere possemus. Scribit Posslevinus dubitasse nonnullos, annon Hilario tribuendi essent hi Commentarij. Id si quis crederet, Hilariani eum characteris penitus ignarum esse necesse est. Adversus Arianos summa cum laude scripsit Hilarius, quorum iste partiarium se prodit. Ad hæc nihil in Genesim scripsisse fertur Hilarius, in quam se lucubrasse aliqua testatur iste auctor. Eandem vero, ut & librum Iobi, multis exposuerat Origenes; unde data fortasse occasio libri istius huic adscribendi; cum præsertim in allegorias nonnumquam excurrat. Arguit Erasmus ex horum librorum clausula non ulterius progressum fuisse Scriptorem, licet vix caput Iobi tertium attigerit: à qua equidem sententia non recedo.

F *Post. v. in Appar. Sac. in Hilario.* quod

III. Posteriorem Commentarium in Iob è Bibliotheca Regie Codicibus Perionius A Latina oratione donavit. Alia quoque alibi reperiuntur eius exemplaria. Multo minus Origenis illum esse dicas, quam priores libros tres: nam neque Tomorum, neque Homiliarum, neque Scholiorum stilum sapit; neque divertit usquam in allegorias, & totus est in perferendo litera sensu, ut meram paraphrasim esse dicas. Mosem libri Iob scriptorem esse asserit in Prologo: at prior Commentarius eundem à Iobo, vel Iobi amicis Syrorum lingua scriptum, à Mose in Ebraicam linguam conversum tradit. Vnde efficitur alterutrum saltem opus Origenis non esse. Neutrum vero ejus esse efficitur ex eo quod librum Iobi Moyse antiquiorem esse tradit libro 6. contr. Cels. & quod Philocalia capite 5, libros duntaxat quinque Mosem reliquisse affirmat. Cum Origenis sententiam de fideibus supra exploravimus, observavimus animata ea ipsum censuisse: contra hic Scriptor B stellas animo carere discrete asseverat. Meminit præterea Manichæorum, & Luciani Martyris, qui Origene fuerunt recentiores. Alicubi vero ita dixerit: *Neque ergo ὁμοίως aliquid ejus est, id est ejusdem essentia; eum enim inire non posse diximus: neque ὁμοίως, id est, unus essentia; comparari enim non potest.* & alio loco: *Recita hæc tu cum iudicio apud Homoousiastas.* Quibus Epiph. Hav. 69. cap. 70. alisque compluribus Arius esse intelligitur: nam, ut ait Epiphanius, non tam bituminis odorem refugit serpens, quam vocem οὐμοῦσις Arius averfabatur. Quamobrem Catholicos Homoousiastarum nomine Ariani traducebant. Ex eodem igitur Arianorum Lucianistarum genere fuerit, è quo Scriptor supra memorati Operis in Iobum, quippe qui Luciani Martyris æque meminerit. Sic autem existimo; quemadmodum sublevanda Israelitarum calamitati, dum Ægyptiorum servitute premerentur, librum Iob à Mose scriptum C autumant plerique; ita multiplices ab Arianis Commentario eundem fuisse illustratum, ac frequenti lectione contritum, solatij gratia, cum ab Ecclesia Catholica anathematis & censuris urgerentur. Quærenti autem mihi æquonam argumentum liber iste Origenei adjudicatus est, nonnulla in eo occurrerunt Origenianæ doctrinæ vestigia, quæ ad alia non factis attentum Lectorem sefellerunt. Rejicit eos Scriptor operis, qui Deo humanam figuram assignant: eam hæresim acriter ultus est Origenes. Quo modo Angelos custodes admittit Auctor: admittit & Origenes. Christum Patriarchis & Prophetis Veteris Testamenti apparuisse, atque ita mediatorem Dei & hominum hoc tempore fuisse opinatur Auctor: opinatur & Origenes. Astris vim esse *πνευματικῆς*, non *σαρκινῆς* definit Auctor; definit & Origenes. Facile itaque consensus ille fucum fecit. D

Subjunguntur in Græcis quibusdam Codicibus, & in prima Genebrardi Editione Homiliæ quatuor, quæ quoniam Chrysostomi esse deprehensa sunt, in recentioribus editionibus fuerunt prætermissa.

Præter geminum illum Commentarium in librum Iobi scribit Laurentius Humfridus in Epistola ad Antonium Canum, quæ Erasmiæ Origenis Editioni præfixa est, Hieronymum Frobenium, & Nicolaum Episcopium, à quibus prælo commissa est hæc editio. Annotationeulis quasdam in Iobum ei inferere noluisse, quod perbreves essent, & Origenis genium ac stilum parum redolere doctis quibusdam viderentur.

IV. In manuscripto Bibliothecæ Regiæ codice nomen Origenis præfert vetus Commentarium in Evangelium Marci. Legitur quoque in Posselvi Apparatu haberi in Oxoniensi E Bibliotheca corporis Christi, Origenis opus aliquod in Marcum. Cujusmodi sit istud opus equidem ignoro. Quod ad Regium attinet, nonnulla in eo allegoriæ, multa Origenianæ doctrinæ affinia, quæ in Observationibus ad Commentarium in Matthæum notavimus, Origenem videntur auctorem indicare. Sed levia hæc, præter ea sunt quæ contrarium probant; summa stili discrepantia, constans Origenis consuetudo in Commentariis, vel per Tomos, vel per Homilias, vel per Scholia digerendis, quorum ad nullum genus expositiones ista referri possunt; nam prolixitate Scholia superant, à Tomis superantur; ab Homiletico vero genere penitus differunt. Adde profiteri Scriptorem Operis ipso initio, redaturum sese in unum corpus, quæ ab Ecclesiæ Doctoribus sparsim in hunc Evangelistam fuerant annotata; cum multi in Matthæum & Iohannem, pauci in Lucam, nulli penitus F in Marcum ad suum tempus scripserint. Profecto non multi ante Origenem scripserant in Matthæum & Iohannem; atque hæc sequiorem Origenianis temporibus ætatem sapiunt. Si minus ad eripiendum Origenei librum hunc valent conjectura, at valebit certe Codicum veterum dissentio, quorum aliqui Victori Antiocheno eum tribuunt; cujusmodi est liber quidam Bibliothecæ Regiæ, cujusmodi & ille fuit Theodori Peltani Societatis Iesæ Theologi, qui Commentarium istud Latine à se redditum sub Victoris nomine publicavit. Idem alij Cyrillo Alexandrino Codices adscribunt; cujusmodi etiam alter Bibliothecæ Regiæ. Nec titulis solum diversitas inest, sed libri etiam contextui. In Codicibus Victoris, vel Cyrilli nomine inscriptis, Origenem, Eusebium, Chrysostomum, Apollinarium, & Theodorum citatos; Catharos vero Hæreticos perstrictos reperias: atque hæc nomina,

A aliaque multa, erasa offendas ab exemplaribus quæ nomen Origenis in fronte gerunt. Quæ si quis casu contigisse putet, parum ille librariorum audaciam perpexerit. Mihi vero cum certo constet Commentarium istud non esse Origenis, verisimile sit ab iis fuisse interpolatum, & in Origenianam lucubrationem recusum, quo facilius lectores vel emtores nancisceretur.

Iam vero utri potius, Victori, an Cyrillo,tribuendum sit istud Commentarium dijudicare, etsi est præter institutum, dicam tamen obiter Victori verisimilius, quam Cyrillo adscribi: nec enim Origenem tam crebro teitem à Cyrillo laudatum, nec Chrysofomi usurpatam ab eo auctoritatem facile putaverim. De Victoris atate quæstionem habet Peltanus, & Iuliano antiquiorem esse putat, ideo quod decimum tertium Marci caput exponens fundamenta Templi superesse dicat; ea vero Iuliano imperante fuisse refossa, juxta Nicephori testimonium: capite vero sequenti Catharos Hæreticos suggillet, quorum hæresis ante hanc atatem fuerat ab Ecclesia profligata.

V. Circa Homilias, quæ In diversos inscribi solent, ante omnia notandum est fuisse ipsas à Merlino ex variis locis collectas, & eo collocatas ordine, quo inter se dispositæ cernuntur. Id ipse in editione sua de iis præfatus est. Quod præmonendus fuit Lector, ne miretur quomodo diversa, & parum sibi congrua membra in unum corpus confluerint. Singulas nunc seorsum, ac sigillatim excutiamus.

Prima ab Origenis stilo penitus aliena est: simplex ille est & familiaris, literam breviter exponit, tum transit ad allegorias, & tropologias; hæc abundat schematis & tropis, ludit in verbis, & aliter denique clauditur, quam Homilias suas Origenes claudere solet. Nihil magis cum Origenis dogmatibus congruit. Docet Origenes Homilia 14. in Luc. Mariam apertis uteri claustris Christum fuisse enixam, ut supra suo loco dictum est: contraria omnia hæc Homilia statuuntur. Plane itaque non est Origenis. Latinum Scriptorem stilus arguit. Auctorem divinet, si quis hæriolari amat. Reperitur illa in Lectionario quodam veteri Bibliothecæ Regiæ.

At mirabilis est eorum stupor, qui secundam Homiliam Origeni adjudicarunt; nam præter stilum ab Origeniano genio abhorrentem, & clausulam ab Origenianis diversam, Manichæos & Arianos Origenis temporibus posteriores nominatim appellat. Filium Patri *ἰσχυρόν* esse dicit; Dionysij Areopagite opera citat, cum Origenis ætas hos libros nondum vidisset. Habetur hæc Homilia in manuscripto Bibliothecæ Regiæ codice inter multa Augustini Opuscula. De auctore certum nihil definire possum.

Ne tertiam quidem Origeni deputare audeam, repugnante clausula & stilo: quamvis ad Origenianum saporem propius accedat quam superiores duæ; pauculas enim quasdam allegorias habet. Primæ tamen similior est quam secundæ, adeo crebra est figuris & interrogationibus. Latinum Scriptorem dicas, & quidem Hieronymo recentiorem. Idem esto de quarta Homilia iudicium, quam exhibent quoque Lectionaria Regiæ Bibliotheca.

Eadem & quintam Homiliam exhibent, quæ nihil Origenianum habet, non stilum, non allegorias, non clausulam: oratio concisa, dissoluta, *ἰσχυρὸν ἰσχυρόν*. Initium Homiliæ, quod Origenis doctrinam sapit, Lectoribus imposuit. Vide Tomum 12. in Matth. p. 206. eadem fere reperies sententias. Quod nisi dubia esset Interpretum fides, Scriptorem Latinum esse iudicarem ex his verbis: *Cum ager, quod in eo aliquid agatur, vel villa a circumvallatione limitis, hoc est munitione custodia nomen accepit, congrue dispensatione carnis illo ingressu asseritur Dominus, quo per Veritatis portam circumdando attrahens ad credulitatem incredulos, & sanioris miraculum erat actus.* A primæ Homiliæ stilo parum dissentit.

Sexta Homilia primæ, tertiæ, quartæ, ac quintæ, sed tertiæ potissimum similis est, stilo, figuris, clausula; unde à Latino quoque homine scriptam arbitramur. Nec aliter de septima iudicamus, licet clausula careat. Vtramque repræsentat Lectionarium quoddam Regiæ Bibliothecæ: & septimam quidem hoc initio: *Frater, Dicit aliquis ex vobis, feci peccata multa & magna: & quis ex vobis est qui non peccet? Tu dic, erravi super omnes homines. Sufficit tibi in sacrificio ista confessio. Dic tu prior iniquitates tuas, ut iustificeris. Cognosce te, quoniam peccator es, habet tristitiam cum conveneris: esto ac si desperatus &ustus; sed & lacrymas compunctus effunde. Numquid aliquid aliud fuit in meretrice, quam lacrymarum effusio? & ex hac profusione invenit presidium, & accepta fiducia accessit ad fontem Dominum Jesum. Sed veniamus ad causam. Quid ergo Evangelista? & inde transiens Dominus Iesus in partes Tyri, & Sidonis, & ecce mulier Chananaea. Mira res, & Evangelista. Reliqua ut in libris editis concepta sunt.*

Quod de proxime præcedentibus, idem sentimus de Octava, quæ rhetoricis pigmentis perpersa est. Id ollicit Merlinus, & Origenis stilum nequaquam referre eam confessus est, seque hoc uno argumento dudum Origenianis scriptis inseruisse, quod à multis putetur esse Adamantii, & inter eius Opera reperta sit. Eam autem inter Opera falso adscripta Hieronymo posuit Victorius Tomo nono,

Homilia nota membris tribus in unum compactis confata est. Pars prior nihil aliud est quam Origeniani tractatus trigefimi quarti in Matthaum portio; unde nonnulla confulto expuncta sunt; quod iis doctrina minus sana contineretur. Ea vero pars quae ab his orditur verbis: *A plerisque conscientia accipitur peccatorum*, &c. & in iis definit: *Acto ualde modo paucis uerbis expressus est ignis gehennae*, desumpta est ex libro octavo Commentariorum Hieronymi in Isaiam. Reliqua suppeditauit caput 17. libri 5. Moralium Gregorij Magni.

Decimam Homiliam non esse Origenis statim agnosceat, quisquis nares habuerit. Alienus est stilus ab Origene, aliena clausula, aliena schemata, synonyma, antitheses, allusiones, colores arte quaesiti; quae omnia Origenianam simplicitatem non sapiunt. Allegoriae praeterea nullae, nullae tropologiae. Si quid coniectura valeo, Scriptorem Latinum dixerim.

Ea certe est prima, tertia, quarta, quinta, sexta, septima, octaua, & decima congruentia inter se & similitudo, ut pene affirmare ausim unius esse omnes & eiusdem Auctoris, atque ejus, ut dixi, Latini: secunda alterius est Scriptoris: nona confuta est triplici trium Scriptorum fragmento. Ab Origene autem nulla penitus profecta est, praeterquam prior illa nona particula.

VI. Michael Ghislerius in Praefatione ad suos in Ieremiam Commentarios, c. 7. paragra. 4. narrat in Vaticano quodam Codice Graeco repertas sibi Origenis Homilias in Ieremiam viginti; earumque postremam, etiam id indicaret titulus, nequaquam tamen ad Origenem pertinuisse. Subnectit postmodum ea jam edita competisse se non Origenis Homiliam, sed insignem esse Clementis Alexandrini Tractatum, cuius meminerunt Eusebius, Hieronymus, & Photius, quique ita inscriptus fuit: *προς ο συνζητησιν παρισιν*.

VII. Scholia in Orationem Dominicam, & Cantica B. Virginis, Zachariae, & Symeonis Graece cum sua interpretatione Latina edidit Federicus Morellus, sub nomine Origenis, siue, ut ipse appofuit, alterius Doctores *πυργου*, eaque se à veteri manuscripto Codice ex Italae Bibliothecis profecto selegisse, excerpisse, transfulisse declarat. In ipso Scholiorum titulo Graeco nomen Origenis nequaquam offendat, sed illud duntaxat: *αιωνιου γρηλια εις εβραϊστικον*. Vnde ab ipso Morello nomen Origenis suppositum suspicor. Bene uero est quod Petrum Laodiceensem legitimum auctorem ex Bibliotheca Patrum Tomo priore cognoscimus, in quo Scholia haec in Orationem Dominicam Latine uersa cum illis Germani Patriarchae Constantinopoli conjuncta in unum & permista reperiuntur. Atqui Morelli Codex Scholia in Cantica eidem tribuebat, cui & Scholia in Orationem Dominicam; & id persuadere potest stili similitudo.

VIII. Ad finem librorum *αδελφικων* attexi solet libellus, qui Lamentum Origenis inscribitur. Huius interpretationem Hieronymo tribuit Guido Carmelita, in Haresi Origenistarum; tribuit & editio Merlini, & Codex manu exaratus Bibliotheca Regiae. Sed contra Erasmus, *Lamentum hoc*, inquit, *neq ab Origene scriptum est, nec ab Hieronymo uersum, sed fragmentum est alicujus indocti, qui studuerit huiusmodi colore Origenem infamare. Simili artificio sine-ram Epistolam Hieronymi titulo, in qua deplorabat quod aliquando cum Origene sensisset. Et Gelasius in Concilio Romano: Liber qui appellatur De poenitentia Origenis, apocryphus. Mirum itaque sine falsitatis nota à Theologis quibusdam librum hunc nonnumquam in testimonium citari, & inter genuina Origenis opera à Vincentio Bellovacensi reponi. Hic uero ridentur da est Heterodoxi cujusdam hujus aetatis supinitas, qui lamentum Origeni adscriptum, à libro De poenitentia diuersum quid esse putauit.*

Vinc. nell. Spec. doct. lib. 18. c. 43.

IX. Dialogum De orthodoxa fide, qui & contra Marcionistas inscribi solet, Origeni tribuere uidentur Basilus, & Gregorius Nazianzenus. Cum enim ex Operibus mere Origenianis Philocaliam constare se professi sint, fragmentum è parte tertia Dialogi istius depromptum in Philocaliam coniecerunt. Itaque illum esse Origenis credidisse illos perspicuum est. At inducitur in eo Dialogo Origenes probatam in Ecclesia de tunicis pelliceis Adami, & de corpore humano, & anima, deque resurrectione sententiam propugnans; cum alia sensisse ipsum supra ostenderimus. Vnde opellae hujus scriptor nequaquam credi potest. Praeterea ad finem fragmenti hujus quod Philocaliae insertum est, Scholion istud reperiri solet: *ταυτα δα το τε ζ' λογον η εδουθεν τα παυταλυ διαγαλυεις σεσωθροσδους σεσθεβλην. μαξιμου δε ειπον, ως φησιν ο αυτις εδουθεν, και αστιμου εν τις χειραυτις συγραφειας αυτου. ζει δε εδουθεν ταυτα καιδουρα η εν τοσ αεραγους σεσεσθεβουνοσται, η ενδουρα αιρετικουε εδουδουρα, εδουτου αυτου εδουθεν, μαξιμου η αυπλεροσν*. Hac è septimo libro Evangelicae Praeparationis Eusebii Pamphili deprompta sunt. Sunt autem Maximi, ut ait ipse Eusebius, non ignobilis inter Christianos Scriptoris. Totidem uero uerbis scripta ea inueniuntur in Origenis aduersus Marcionistas, aliosque Hareticos Dialogo, agente Eutropio, defendente Megethio. Reuera Eusebius libro 7. De praepar. Evangelic. fragmentum id exhibet, & ex Maximi libro *αδελφικων* sese mutuatum esse tradit. Vtris autem plus habeamus fidei, Basilio & Gregorio, opus id Origeni tribuentibus; an Eusebio idem Maximo assignanti, ambigendum non est: saepe quippe ostendimus neminem in per-

A scrutandis Oigenis rebus tantum adhibuisse curam & solertiam, quantum adhibuit Eusebius. Veri autem simile est habitam revera fuisse Origeni cum Megethio, Marco, aliisque Hæreticis concertationem; et à Maximo deinde in literas relatum, & Operi suo *ὄσι δ' ἄνε* intexam. Fidem his conciliat quod narrat Eusebius, ab ætatis suæ Presbyteris quamplurima de Origene scriptis fuisse tradita; & quod Dialogi scriptor Reges quosdam Christi fidem amplexos, & templa Ethnicorum cum idolis eversa commemorat; nihil enim hujusmodi Origenis temporibus contigit, sed Constantini: unde Maximi ætatem possis colligere. Fefellit fortasse Basilium & Gregorium Dialogi titulus nomen Adamantij præferens, quod in eo primas partes tractet Origenes; quemadmodum Lælij, & Catonis nomina præferunt Dialogi De amicitia, & De senectute; non quod à Catone, vel Lælio scripti sint, sed quod primæ ipsi partes tribuantur. Mirandum porro non est interloquentium personarum nomina neque in Eusebio, neque in Philocalia comparere: nam cum rubrica, aliove colore ejusmodi nomina & lemmata soletur distingui, à librariis sæpenumero distinctio hæc omitebatur, vel per incuriam, vel potius quod eam in commodius rejicientes tempus, penitus tandem, oblivisi quippe homines, prætermitterent. Duplicem lucubrationis hujus interpretationem Latina Genebrardi præfert editio, alteram Joachimi Perionij, Laurentij Humfridi alteram. Alia præterea à Johanne Pico Senatore Parisiensi lucubrata anno 1556, seorsum edita extat.

X. Alium quoque, Origenisq; nomine Dialogum supposuerat Hæreticus quidam, omnem licet cum eo Ephesi forte sibi viso congressum ac disputationem detrectasset. Fictitiam scriptionem misit Romam ad suos discipulos, passimque disseminavit, & Antiochiæ, priusquam illuc accederet Origenes, ob falsam victoriæ inanes egit triumphos: mox vero ut affuit Adamantius, hominis contudit proterviam, & vanitatem manifestis argumentis convicit.

XI. Falso quoque præscribit sibi nomen Origenis libellus quidam, qui Philosphorum scætas ac dogmata recenset, & *ὡς ὁρῶντες φιλοσοφείοντα* solet appellari. Primus autem hic est liber grandioris operis, quo Hæreses omnes confutandas Auctor sibi proposuerat, quod ex Dogmatis Philosphorum, Hæreses pestes fere profectæ sint; hisque convellendis utilis sit illorum confutatio. Larvata huic scriptioni personam detrahitur vel verba isthæc quæ extant in Proœmio: *πάντα ἡ ἱππεὶς οὐκ ἰδέσθην ἢ τὸ ἐν ἐκκλησίᾳ καθ' ἑσθὲν ἕχον συνέμα*

D *τὸ πνευματικὸν πνεύματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὃ ἐν ἐκκλησίᾳ καθ' ἑσθὲν ἕχον συνέμα* quem cum primitus accepissent Apostoli, is communicavit qui recte de Deo sentiebant: quorum nos cum successores sumus, & ejusdem gratiæ participes, necnon Episcopatus, & magisterij, & custodes Ecclesiæ reputati, non oculis per seculum dormitabimus. Atqui nec Ecclesiæ custos Origenes, nec Episcopus fuit. Episcopus autem fuit Epiphanius, & librum scripsit De hæresibus: unde non inanis conjectura sumitur hoc opus ad ipsum esse referendum.

XII. Libellum De singularitate Clericorum Origeni addidit vetus Codex Regiæ Bibliothecæ. Addicunt & Landulfus à Columna in Breviario historiali, Laziardus Cœlestinus, Ahtoninus, & Vincentius Bellovacensis, quos recenset Pamelius; & quibus ipse succinit, cum in Præfatione ad tertium Tomum Cypriani, tum in argumento libri hujus, & in Annotationibus ad caput primum libri Tertulliani De exhortatione castitatis. Sed reclamant Baronius, quod hoc opere sceminarum contubernium Clericis interdicitur; cum inter mulieres & puellas Origenes assidue sit conversatus. Addit id fuisse causæ cur scriptus ab Adamantio iste liber creditus sit, quod spontaneam castrationem non improbaverit; atque hoc idem argumentum usurpavit Pamelius: *Atqui, inquit Baronius, debuerunt hi meminisse aliquam ex parte laudatum quoque à Domino villicum illum iniquitatis, cum aliqui idem auctor de his qui hæc perpetrarent, alio Commentario se tractatuum spondeat.* Utilius respondisset Baronius, si dixisset executionis suæ Origenem pœnituisse, & à simili facinore reliquos absterruisse in Commentariis ad Evangelium Matthæi. Quod ergo in argumentum traxerunt nonnulli, ut librum De singularitate Clericorum Origeni adscriberent, quod nempe voluntariam genitalium amputationem non damnaverit, id ipsum indicio mihi est librum non esse Origenis; quippe quem annis proveciorem facinoris in juventutis calore admitti pœnituerit. Baronio ex Origenis familia factum hunc depellenti adstipulatur codicum dissenso, quorum alij Hieronymo, Augustino alij, plerique Cypriano assignant. Erasmus ad calcem libri Augustini De bono viduitatis, *Sequebatur, inquit, hoc loco libellus De singularitate Clericorum, qui toties & Hieronymi, & Cypriani nomine excusus est, quem ybraisti nec Hieronymus, nec Cyprianum, nec Augustinum referat: proinde non est visum eo præsens volumen onerare.* Bel-

Euseb. l. 6. Hist. c. 33.

Bar. l. 1. c. 44.

Belarm. De script. Eccl. in Cypriano. Rivet. c. 6.

aliud est A
confusio
orditur
modo pan
Hierony-

it. Alie
allusio
legoria
dixerim
inguen-
uctoris,
cium prior

paragr.
in lere
ad Ori
is Homi
usebius,

Symeo-
e Orige-
Codice
Scholio-
Bene ve-
n Tomo
erfa cum
ntur. At-
nem Do-

Origeni
ere Ori-
stius de
perspi-
pellicis
ugnans;
am credi
ion istud

Origeni
ere Ori-
stius de
perspi-
pellicis
ugnans;
am credi
ion istud
F
Hæretic
angelic.
Vris au-
Eusebio
in per-

sic sacr. l. 1.
c. 13. § 13

esse conversum. Subjicit Pamelius censere se conversum hoc opus jam inde ab ætate Cypriani, ob schemata & phrasas ejus ætatis. Contra Baronius auctorem esse Cyprianum le-
vibus sane rationibus contendit: neque eum movere stili disparitas, quod non eundem
semper stili tenorem Cyprianus servaverit.

In tam obscura, tamque controversa quæstione certum aliquid statuere difficile est. Cypriani non esse istud opus clamant barbare hæ voces, cujusmodi nullas in puro ac terso Cypriani sermone nanciscaris: *constitutionarios, repulserium, vulgavitatis, fluxurarum, probrositas, participia, adonari, vanificat, egestosam, intinemus, procurativa, absentari, conjugalitas, parentalis*, aliaque plurima. Quis monstrorum ejusmodi parentem Cyprianum dicat? Arianismum præterea hæc sapiunt: *si Christus comparare seipsum ausus est Deo, qui ait: Pater major me est: aut si Apostoli coequare semetipsum ausi sunt Christo*. Rapinam nempe arbitratur, Christum esse æqualem Deo; tantumque discriminis Christum inter & Deum esse, quantum Apostolos inter & Christum. Primigeniam & nativam lucubrationem stili olet, non interpretationem, quæ adstricta fere est & contorta. Ea vero est Scriptoris barbaries, ut Hellenismis locum dedisse minime mirabile sit, qui tot sribligines ac dictionum portenta admisit. Spirat tamen felicia juvenescentis Ecclesiæ tempora, adeo ut si minus illum Hieronymi & Augustini ævo superiorem dicamus, quod probabilius esse puto, non multo certe inferiorem liceat arbitrari.

Reperitur quidem inter falso adscripta Hieronymo Opera Epistola ad Oceanum De vita Clericorum, sed Sulpitio Severo recentior, quippe quæ sancti Martini vitam ab eo scriptam laudet. Ejusdem fere ea est argumenti ac altera hæc quæ Origeni affingitur, ut si quis illam ex hac expressam dicat, conjector non ineptus videri possit.

XIII. Iosias Simlerus, & Conradus Frisius in Epitome Bibliothecæ Gesnerianæ narrant Origenis librum de Astrolabio in Vaticana Bibliotheca servari. Argumenti hujus descriptionem ab Origene exiisse nemo, quod sciam, literis prodidit. Ne quid tamen inconsiderate decernerem, curavi Vaticanos perlustrari forulos, indices evolvi: nullum plane hoc titulo librum illic reperiri perlatum est ad me ab amicis, quibus id negotij dederam. Inter spuria itaque, & falso afficta Origeni opera istud amandetur. Idem aperte definire non ausim de Breviario Origenis, quod in Casenatis Bibliothecæ Catalogo, ab Hieronymo conversum haberi scribit Posssevinus; neque de Sermone, qui De catechesi inscriptus est, & in Heidelbergensis Bibliothecæ Catalogo ab eodem recensetur: quamvis hæc mihi valde suspecta sint.

Posssev. ad
ca. con. d.
1. avat.